

Institut za zapadnu i južnu slavistiku na Fakultetu za polonistiku Sveučilišta u Varšavi
i Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Poljskoj
pozivaju na sudjelovanje u međunarodnom znanstvenom skupu:

**Hrvatska u Srednjoj Europi.
Kulturni transferi u doba između dva svjetska rata
(znanstveni skup u spomen 65. godišnjice smrti Julija Benešića)**

Budući da su se konture Srednje Europe mijenjale tijekom vremena te da su ovisile o geopolitičkim faktorima u određenom kontekstu, ne postoji jedna, zajednička i kanonska predstava Srednje Europe. Najprije se, u razdoblju od početka 19. do polovice 20. stoljeća, njezina ideja poklapa s teritorijem Habsburške Monarhije ili pak s prostorom na kojem su se osjećali utjecaji njemačke političke, ekonomske i kulturne hegemonije. Međutim, u razdoblju između dva rata pojavilo se drugačije mišljenje, po kojem Srednja Europa obuhvaća teritorij između Njemačke i Sovjetskog Saveza – od baltičkih republika na sjeveru do balkanskih zemalja na jugu. Nakon Drugog svjetskog rata najčešće su se u nju ubrajale države pod sovjetskim protektoratom sjeverno od Balkana ili pak, po drugoj percepciji, sve podunavske zemlje bez obzira na političko uređenje. U suvremenom, ujedno najužem pristupu kategorizaciji kulturno-političkog prostora, Srednja se Europa najčešće identificira s državama Višegradske četvorke. U isto se vrijeme aktualiziraju i verificiraju starije geopolitičke vizure tog prostora.

Jedna je od najvažnijih premisa naglašavanja povezanosti Hrvatske i Srednje Europe višestoljetna pripadnost većine hrvatskog teritorija Habsburškoj Monarhiji premda se ne može zaboraviti da su istodobno mediteranska i balkanska kultura umnogome utjecale na hrvatski kulturni profil. Kad je 1918. Hrvatska postala dijelom druge monarhije, Kraljevine Jugoslavije, njezine su se relacije sa zemljama Srednje Europe trebale redefinirati. Uostalom, cijeli je srednjoeuropski prostor podlijegao geopolitičkoj rekonfiguraciji vezanoj za posljedice Prvog svjetskog rata, međutim, s obzirom na tradicionalnu etničku raznolikost, ostao je to prostor intenzivne kulturne razmjene između pojedinih regija. U toj su razmjeni sudjelovali hrvatski umjetnici, pisci, znanstvenici i intelektualci, koji su njegovali brojne kontakte između hrvatske sredine i drugih srednjeeuropskih zemalja.

Julije Benešić eklatantan je primjer intelektualca uronjenog u kulturu srednjoeuropskog prostora u međuratno doba. Upisao se u povijest kao kazališni

aktivist i kritičar, prevoditelj i promicatelj književnosti, no i kao pisac, jezikoslovac i pedagog. Posebno je doprinio hrvatsko-poljskoj te jugoslavensko-poljskoj suradnji na području književnosti, znanosti i prosvjete. Uvjereni smo da je 65. godišnjica njegove smrti izuzetna prilika za analizu pitanja o srednjoeuropskom kontekstu hrvatske kulture u razdoblju između dva rata. Želimo postaviti pitanje koliko su Hrvati crpili umjetničku i intelektualnu inspiraciju iz zemalja Srednje Europe, u kojoj su mjeri doprinosili njezinu oblikovanju, kao i u kojoj su je mjeri osporavali. Polazeći od tih općih pitanja, predlažemo tri tematska područja kao polazišta za daljnja razmatranja:

1. Kulturna reorijentacija hrvatske umjetnosti i književnosti nakon 1918. godine

Unatoč raspadu Habsburške Monarhije, 1918. godina nije donijela prekid dotadašnjih praksi i kontakata na području kulture u Srednjoj Europi. Posebno su se u sferi umjetničke kulture dobro očuvale mreže suradnje i komunikacije koje su i dotad funkcionirale, premda su nove okolnosti ograničavale prijašnje mogućnosti protoka inspiracija doprinoseći tako reorijentaciji umjetničkih praksi. Predlažemo analizu odnosa hrvatskih umjetnika i književnika prema srednjoeuropskom nasljeđu iz habsburških vremena, o tome kako su ga razvijali, reaktualizirali, odnosno osporavali u ime novih utjecaja.

2. Srednjoeuropski habitus hrvatskog intelektualca prema iskustvu jugoslavenske države

U međuratnoj Jugoslaviji još su uvijek bile aktivne hrvatske intelektualne elite, koje su se formirale u duhu prihvaćanja ideja i simboličkih praksi koje su rezonirale iz Beča, Budimpešte i Praga. Međutim, postupno je u javni prostor ulazila nova generacija, koja se formirala nakon pada Habsburške Monarhije. Utemeljeno je pitanje do koje su mjere stare i nove elite prihvaćale jugoslavensku državu kao svoj prostor, a u kojem im je stupnju nova država ostala strana i teško prihvatljiva kao identitetski marker. Povezano je s tim i sljedeće pitanje: kako su stvaranje nove države i geopolitička reorganizacija Srednje Europe nakon 1918. utjecali na aktivnost hrvatskih intelektualnih elita na srednjoeuropskom prostoru, također na području kulturne politike, koja je u zemljama srednje Europe trebala širiti znanje kako o Hrvatskoj, tako i o Jugoslaviji, a ujedno doprinositi učvršćivanju međusobnih veza između hrvatskih, jugoslavenskih i inozemnih kulturno-političkih centara.

3. Hrvatska lingvistika i srednjoeuropska lingvistička misao u međuratno doba

Želimo inicirati refleksiju o relacijama između dominantne metodološke perspektive u hrvatskoj (i jugoslavenskoj) lingvistici, koja se razvila na temelju modela Vuka Karadžića i takozvane vukovske škole njegovih sljedbenika, a s druge strane davnim i novijim istraživačkim stavovima, čiji su izraziti primjeri mladogramatičarska škola i strukturalizam – prije svega prema čuvenoj praškoj školi. Razmatranja lingvističkih praksi kroz tu prizmu mogla bi doprinijeti pronalaženju onih elemenata koji su omogućili definiranje hrvatskog jezika kao autonomnog jezičnog standarda nakon Drugog svjetskog rata.

Znanstveni će se skup održati početkom listopada 2022. na Institutu za zapadnu i južnu slavistiku u Varšavi. Jezik je izlaganja i diskusija hrvatski. Prijava na skup treba sadržavati naslov i sažetak izlaganja te ju je potrebno, do 30. svibnja 2022., poslati na adresu: julije.benesic2022@gmail.com. Nakon skupa planiramo objaviti znanstvenu monografiju.

Maciej Falski
Jerzy Molas
Patrycjusz Pająk